

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

А. І. МАРЕНИЧ, канд. екон. наук, доц. кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси, Україна

В. О. БІЛИК, здобувач вищої освіти

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси, Україна

Розвиток малого та середнього бізнесу є важливим і необхідним для України, оскільки він складає основу економіки нашої держави. Малий і середній бізнес відіграють важливі функції, зокрема сприяють тому, щоб створювались нові робочі місця, відбувалось зростання валового внутрішнього продукту, крім того, стимулюють розвиток конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу економіки. В умовах пандемії та воєнного стану даний сектор економіки переживає нелегкі часи, тому для підтримки підприємств слід вживати необхідних заходів, а також аналізувати розвиток [4].

В сучасних реаліях, суб'єкти малого та середнього бізнесу (юридичні особи та фізичні особи-підприємці) стикаються з рядом проблем. Найбільшою перешкодою для ведення бізнесу в Україні є нестабільна політична ситуація. Підприємствам малого і середнього бізнесу важко працювати та здійснювати планування власної діяльності в середовищі, де державна політика часто є складною та непередбачуваною, а бізнес-вимоги постійно змінюються. Така ситуація виснажує малі та середні підприємства, а також, стримує їх зростання [6, с. 340].

Ще однією істотною проблемою для малого та середнього бізнесу України є несприятливі економічні умови. В умовах воєнного стану та економічного спаду купівельна спроможність населення України знизилася, а отже, зменшився попит на товари та послуги малих і середніх підприємств. Таким чином, їхні прибутки впали, а з ними – шанси підприємств вижити на ринку [6, с. 340].

З початку військової агресії загальні прямі збитки малого та середнього бізнесу оцінюють у 80 мільярдів доларів. А їхня оцінка скорочення ВВП України у 2022 році через зниження ділової активності становить 21%. Тільки 17% підприємців сподіваються принаймні зберегти обсяги продажів по відношенню до 2021 року. Доступ до фінансування залишається основною потребою бізнесу. Також важливо утримувати ключових співробітників для ведення бізнесу [1].

Станом на листопад 2022 р. «Індекс активності бізнесу UBI (Ukrainian Business Index) становив 30 (зі 100 можливих). Якщо порівнювати з літніми місяцями, то можемо спостерігати, що тенденція покращилась, проте порівняно з вереснем, дещо погіршилась. Позитивним відкриттям є те, що бізнес повертає скорочених працівників. Тому поступово управлінці відновлюють бізнес-процеси, таким чином, створюючи нові робочі місця, але все ще не можуть

повернутись до звичних способів планування та керування власними проектами [3].

Держава зацікавлена у тому, щоб зберегти фінансову стійкість, тому розробила чимало програм, які допомагають зберегти бізнес, робочі місця та підтримати економіку України. Визначені програми полягають:

1. У компенсації за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб;
2. У тимчасовому переміщенні підприємств з регіонів, що постраждали під час війни;
3. В єдиній платформі цифрової взаємодії для допомоги в релокації бізнесу;
4. У повному огляді ініціатив щодо релокейту підприємств;
5. У запуску урядом проекту «Робота»;
6. В експорті в умовах війни;
7. У фінансуванні українських експортерів;
8. В чеклісті для рестарту бізнесу [5].

Задля розвитку малого та середнього бізнесу, державі варто зосередити увагу на реалізації таких напрямів та інструментів, зокрема на:

- врегулюванні законодавчих прогалів та лібералізації розвитку сектору малого та середнього бізнесу шляхом продовження впровадження практик електронного урядування, мінімізації регуляторного та фіскального тиску на суб'єктів малого та середнього бізнесу, гармонізації законодавства з міжнародно-правовими нормами, розробленні та реалізації дорожніх карт розвитку пріоритетних галузей малого та середнього бізнесу;
- спрощенні доступу та розширенні джерел фінансування у процесі відбудови суб'єктів малого та середнього бізнесу, завдяки наданню грантової підтримки та пільгового кредитування для стабілізації їх стану, створенні умов для забезпечення інноваційного зростання та цифровізації, кредитуванні, гарантуванні та страхуванні експортних операцій тощо;
- формуванні інфраструктурної основи для економічного відродження сектору малого та середнього бізнесу шляхом розбудови індустріальних парків, фондів розвитку інновацій, трансферу та комерціалізації технологій, формуванні локальних виробничих систем, розвитку торгових представництв в інших країнах, проведенні тренінгів, конференцій, розвитку міжнародного партнерства, цифрової трансформації бізнесу тощо [2].

Отже, в умовах воєнного стану для стабілізації економіки держави, роль малого і середнього бізнесу є надзвичайно важливою. Оскільки, саме малий і середній бізнес є соціальною базою економічних реформ, яка здійснює забезпечення стабільності суспільства, сприяє розвитку людського капіталу та ін. Тому, в час військової агресії та у поствоєнний період максимальну підтримку і сприяння розвитку слід проявляти саме до підприємств малого бізнесу.

Література:

1. Втрати малого та середнього бізнесу з початку війни в Україні. 2022. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/vtrati-malogo-ta-serednogo-biznesu-z-pocatku-vijni-osinuutsa-v-80-milardiv>. (дата звернення 28.01.2023).
2. Дикань В., Фролова, Н. (2022). Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Економіка та суспільство*, (38). URL <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56> (дата звернення 28.01.2023).
3. З чистого аркуша: помилки бізнесу, що мають лишитись у 2022. URL: <https://mind.ua/openmind/20251810-z-chistogo-arkusha-pomilki-biznesu-shcho-mayut-lishitis-u-2022>.(дата звернення 28.01.2023).
4. Ливдар М., Валігура Н. Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. С. 168–176.
5. Підтримка бізнесу в умовах війни. Дія. Бізнес – Головна сторінка. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime>.(дата звернення 28.01.2023).
6. Семчук І. В. Проблеми малого та середнього бізнесу / І. В. Семчук. *Вісник Вінницького навчально-наукового інституту економіки*. 2017. С. 339–342.